

Perl [Petri] György

Súlytalan élet

Gallia fái alatt sziszegő szél úzi a lombot,
érik a pálma, gyümölcse lehull, s tovagördül a nap már,
rétre siet ki a konzul az éjbe a tompa morajból,
zörren az állati csont a fehér avaron lent,
súlytalan élet, a nedvei messzire szöktek a testből,
ó, de bizonytalanul élünk mi a sasszemű fényben,
békeidő van, mégiscsak pusztulnak a társak,
vásik a hús, és lassan a többszám csupa hóbort,
élünk majd egyedül, csontunkat a szélbe hajtják,
és a ravaszdi utód beleül javainkba.

Hódság 1943

Ó, lágy szavakba süllyedő vidék,
hol csendben élte gazda életét
zsidó, magyar, sváb, szelíd fülüket
nem érintette meg a gyűlölet.

Ma téglá hullik az örök szavakra,
s eltűnik minden a bizonytalanban.
Zengett a szó, s mi hittük:
örök lesz a barátság.
Kezeink melengettük
a hunyorgó parázsnál,
és bíztunk, majd kigyullad,
nem tudtuk, hogy a múltat,
hol nedves szele zúg
a parancsuralomnak,
nem lehet felszárítani.

„Éljen az örök barátság!”

A szó még el sem tűnt a légben,
mikor megmozdultak a hordák,
még csillogott az utcákon
az ünnepi kedv,
amikor kimondta a kontrát
a germán éhség és gyűlölet.

Beomlott a ház, és perzselt szárnyú béke
verdes a holt tetők felett.

Mi már az árnyban élünk, míg az leszünk magunk is,
mint lyukas szitán áthull rajtunk a fény.

Olyan ez a falu, mint égő erdön hűsvizü tó,
mely felett összehajlanak a lángok,
ám egyre szárad, fogy a mély, s nincs hová bújni.

Most dolgozunk, de holnap ölünk, vagy halunk,
a kasza kiegyenesedik
vagy kihullik kezünkből.
Mindegy. A kenyér mellett ott van a kés.

A zsidók elmentek Germániába halottnak,
a többiek elmenekültek.

Emberek jöttek, szerb katonák,
a múltó nyáron át jöttek, s kemény
lehelletüktől megfagyott a fény.

Az emberek megálltak s elejtették szerszámaikat.

Tizenkettő száznyolcvan ellen,
tizenkét katona.

Mi meg száznyolcvanan,
de szürke árnyba holtak,
s ők tudták a félelemnek árnya van
és szóltak.

Nézd félnek a félelmesek,
féli a halált a halálos,
az ifjú hajnal kintrekedt,
s szemünkben ég a régi város.

Fegyverek kusza hálójába estünk,
s hirtelen, mint az összeesküvők,
így kellett a sír üregébe esnünk,
s életet várni résekbe tűnőt.
A főtér rezgett a parancsolástól,
ordított a tizenkét fegyveres:

Hármas csoportokban sorakozó!
Gödröt ástok a Főtéren!

Gyorsan! Gyorsan!

Lépések döngnek, belül a fejünkben,
agyunkon egy haldokló kalapál,

a házakat a szigor lerombolta,
s a gyilkost még szidni sincs erőm.

Ásom a gödröt. Ásom a gödröt.

Ássuk a gödröt, s nem tudjuk miért,
fekete gödröt ásunk,
zsugorodnak az izmok, s nem tudjuk miért,
fáradt kezünk a semmit is kiejti.

A szemgödörben a rémület vájkált,
amikor kész lett az üreg,
a száj elejti a kiáltást,
a szem sötét, a fül süket.

Felállni a gödör négy szélén!

Tűz!

A sújtó kéz lehullt,
a zavar iszonyát
már nem fedezte semmi
először felbukott, égnek rúgott a láb,
aztán eltűnt hanyatt.

Tűz!

Iszonyat rázza leglelkét a testnek,
a bélpoklosok tánca megújul,
a meggyilkolt s a gyilkos szégyenkeznek,
perc, mikor a hal a folyóba ful,
mert a sikló hullámok feldobálják
s lent kiveti a megzavart világ,
zengés zavarja most a holtak álmát
és mérget izzad gyáván a virág.

Tűz!

Hol vannak azóta a holtak,
és hol vannak a gyilkosok,
idő homályán bújdokolnak,
vagy eltemették a romok.
Mindegy! A vért lemosni nincs sav,
el kell tüntetni a sötét
vöröslő foltos vásznat, mint a
tünt idő jelző szövetét.

A holtak lementek a föld alá.
 A tévelygők meg lassan észretérnek,
 az élők feljönnek a föld fölé,
 a hullámokra olajat önt a hajós,
 átsiklik a bárka, az ember megmarad.

1959. július

Ovidius halála

Eldöl az ég karcsú korsója, kiömlik a kékség,
 Fekszel; a barna leány arcát elrejti a távol,
 Csókolt még az előbb, s most szélsuhanás tovaúzi.
 Vale aranykor, fillérré fogy a nap mert
 Űzi az ősz és ezüst bárddal várja a tél;
 Nap-caesar kegye megholt, vad gaeta kor jár:
 Az ég karcsú korsója eltört, a köd ellopta a távot
 Az önkény elvitte a lányt... tata tak tatatak tata taktak
 Üresednek a verslábak és elszabadulnak a szótól
 Mint a malom mely üres teret és csönddel héjakat őrl.
 Hajdan a kín játék volt sáros utak kavarnak megfojtva a vándort.
 Port hoz a csípős szél és rátelepül a konok kalyibákra.
 Fölötted a penge igazsága világít,
 Isteneid: cafrák, kerítők, nyomorultak
 Megbújnak a sárga homályba, segíteni restek,
 Rákönyököl a didergő fákra a hajnal
 Tüdőd virága mocsári szélben hervad
 Ujjaidon történetet ír a hideg vas
 S már nem tudod mi a játék: tollad-e tán, vagy a vérbe merülő szablyák zizegése.
 Jobb barbárnak lenni, kezdeni, győzni, sárba, homályba lovakkal, két kézzel törni a gátat,
 Mint állni a csúcson s a másik oldalra lelátni
 Milyen csend ez a zajban a véredig érő széllobogásban
 Hűvösen patakzik a halál, előnti szemeid völgyét, s megadón hajtod fejed a kelta
 szavak patái alá,
 sugárzik az alkony
 ezüst lobogás
 felkél még moccanna csodálja a lélek a
 megmoshatja még a barbár
 ajkait a fényfolyamnál
 de a forrás kútja holtan
 bujdokol a zöld habokban.

Hideg ősz

borzongnak a fűvek és minden őszi lesz
a sétálóra halk konok hang szól siess
félelmes ősz csobog szétárad és beléd foly
valami félelem a tél előtti téboly
az országutakon nem jársz te már vidáman
örömeid ime elmerülnek a nyárban
riadva futnak el kik tegnap erre voltak
a detektív idő fékez és igazoltat
csólakó lett a nyár bújik a csöpp meleggel
lábunk nyomán az ősz árvizét leled reggel
holnap lehull a hó a vízre könnyü jég nő
csak a szemed ragyog e barna tűzü ékkő

Várady Szabolcs

Perl György versei mellé

Nem tudom eldönteni, mikor is láttam először Petri Györgyöt. Általános iskolás koromban, 1949 és '56 között jobbára nagyanyámnál laktam a Bajvívó utcában, nem túl messze az ő Batthyány utcai lakásuktól. Egyszer – ahogy ezt megírtam a *Holmiban*¹ – fölbukkant egy nagyon szép lány valahonnan a távolabbi környékről. „A nagyobb fiúk körüldöntgák, [...] de még mi kisebbek is csatlakoztunk a menethez, amikor kísértük hazafelé, a Görgey, de talán már inkább Varsányi Irén utcán, majd amikor hazaért és még ácsorogtunk egy darabig a kapu előtt, egyszer csak ott termett egy csapat sötét kinézetű bennszülött, és közölték, hogy beverik a pofánkat, ha még egyszer meglátnak a környéken. Csábító elgondolni, hogy talán nem is a Varsányin mentünk, hanem a Csalogány vagy esetleg a Hattyú utcán, ami a Batthyányban folytatódik, mert ez esetben akár Petri Gyuri is ott lehetett a felségterületét szigorúan védendő bandában. Elvileg Fodor Géza is, de róla valahogy kevésbé tudom elképzelni.”

A szerkesztőségben megjelenés előtt minden kézirat körbejárt, és ennek nyomán ide be kellett illesztenem egy lábjegyzetet: „Most értesülök (éppen Fodor Gézától), hogy Gyuri úgy tízéves koráig igen félnék, neurotikus gyerek volt, a nagypapája kísérte mindenhol, és ha másik gyerek közeledett hozzájuk, elkergette. Hogy beállt volna bármilyen bandába, az később sem lett volna jellemző rá. Maradjunk tehát annyiban, hogy nem laktunk messze egymástól.”

Csakhogy most újra elolvastam, amit Petri Pap Máriának mondott el Gézáról és magáról: „Mi ötéves korunk óta ismerjük egymást, de egész 14 éves koromig nem

¹ Várady Szabolcs–Várady Éva: *Buda-morzsák gyerekkoromból, húgom lábjegyzeteivel*, Holmi, 2005/9.